

משנה שלובה

המשניות הנלמדות השבוע (לפי הלוח היומי) עם רע"ב משולב

ז- יג חשון, חגיגה פ"ג מ"ה - יבמות פ"ב מ"ז

חגיגה פרק ג

ה

מן המודיעית ולפנים, נאמנין על כלי חרס. מודיעית כרר רחוק מירושלים חמש עשרה מיל. ממנו ולפנים, לצד ירושלים, נאמנים קדרים עמי הארץ לקח מהן כלי חרס הדקים, כגון כוסות קדרות וקיתונות. לפי שאי אפשר בלא הם. ובירושלים אין עושין כבשונות, מפני העשן, לא לסייד ולא לקדרות, לפיכך האמינום ולא גזרו עליהם, שאין גוזרים גזרה על הצבור שאין יכולין לעמד בה.

מן המודיעית ולחוץ, אין נאמנים. כיצד, הקדר שֶהוא מוכר הקדרות, נכנס לפנים מן המודיעית, הוא הקדר מי שהביא מחוץ למודיעית לו בלבד האמינו, לפי שאי אפשר שלא להאמינו, אבל אם מסרם ליד קדר אחר עם הארץ היושב במודיעית או לפנים, לא האמינוהו והן הקדרות על אותן קדרות שהביא הוא נאמן, ואינו נאמן לצרף עמהם קדרות של קדר אחר שיושב במודיעית או לפנים והן הלוקחים חברים שראוהו שהביאם, נאמן הקדר אצלם, ולא אצל לוקחים אחרים. יצא מן המודיעית לשוב לאחוריו, אינו נאמן:

ו

הגבאיין שנגבסו לתוך הבית ישראל שהן גבאים למלכי אמות העולם לגבות מישראל מסים וארנוניות, ונקנסו לתוך הבית לעבט עבטו, וכן הגבאים שהחזירו את הכלים שגבבו כלי חרס והחזירו, נאמנין לומר לא נגענו לתוכו. והוא שהחזירו ממתת תשובה שעשו מעצמם, לא מחמת יראה. ובירושלים נאמנין על הקדרש נאמנים על כל כלי חרס, בין גדולים בין קטנים, לומר שהן טהורין לקדרש, לפי שאין עושין כבשונות בירושלים, לפיכך האמינום ולא גזרו עליהם, ובשעת הרגל אף על התרומה דאמר קרא (שופטים כ) ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים, הכתוב קראם בשעת אספה כלם חברים, ורגל שעת אספה היא:

ז

הפותח את חביתו חבר שפתח חביתו למכר יין בירושלים ברגל, ומשמשו בו עמי הארץ, והמתחיל בעסתו על גב הרגל, רבי יהודה אומר, יגמר. והכפמים אומרים, לא יגמר לאחר הרגל. שאף על פי שבשעת הרגל הן טהורין, לא ששהרתו טהרה עולמית, אלא שבשעת הרגל הפל חברים, אבל לאחר הרגל טמא מגען למפרע, כדאמרין במתניתין לאחר הרגל מטבילין כלי העזרה, מפני שנגעו בהן עמי הארץ ברגל. ורבי יהודה דאמר יגמר, סבר אם אפה אומר לא יגמר אף הוא לא יתחיל, ואין מזון מצוי לעולי רגלים. ואין הלכה כרבי יהודה.

משעבר הרגל, היו מעבירין על טהרת עזרה מעבירין את הכלים ממקומן להטבילן ולטהר את העזרה מטמאת עמי הארץ שנגעו בהן ברגל. עבר הרגל ביום ששי, לא היו מעבירין, מפני כבוד השבת שהיו הפהנים צריכין להתעסק בצרכי שבת איש בביתו. רבי יהודה אומר, אף לא ביום חמישי אף אם עבר הרגל ליום חמישי, אין מטבילין אותן עד לאחר השבת, לפי שאין הכהנים פנויין ליום מוצאי יום טוב להטבילן, שטרודין להוציא את הדשן שעל התפוח באמצע המזבח, שקבצו שם כל ימות הרגל כל דשן של המערכה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ח

ביצד מעבירים על טהרת עזרה. מטבילין את הכלים שהיו במקדש, ואומרין להם לעמי הארץ ברגל, הזהרו שלא תגעו בשלחן (ובמנורה) ותטמאוהו לפי שלא יוכלו להטבילו (לשולחן) לאחר הרגל, שאי אפשר לסלקו ממקומו, דכתיב ביה (שמות כח) לחם פנים לפני תמיד.

כל הכלים שהיו במקדש, יש להם שניים ושלישים, שאם נטמאו הראשונים, יביאו שניים תחתיהן. כל הכלים שהיו במקדש, טעונין טבילה מפני טמאת הרגל, חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת, מפני שהן בקרקע מזבח הנחשת שהתורה קראתו (שמות כ) מזבח אדמה. ומזבח הזהב פתיב (במדבר ג) המנורה והמזבחות, איתקש מזבחות זה לזה. ושלחן האמרן דלא נגעו בו, דברי רבי אלעזר. והכפמים אומרים, מפני שהן מצפיין הכי קאמר, וחכמים מטמאין ואומרין שצריכין טבילה גם הם מפני שהן מצפין, דאי לא הווי מצפין

יש לטהרן משום כלי עץ העשויין לנחת. פרוש אחר וחכמים אומרים דטעמא דאין צריכין טבילה לפי שהם מצפין זהב ונחשת וצפון בטיל לגביהן, והווי ככלי עץ העשויין לנחת שאינו מטמאין, ולא פליגי על רבי אליעזר אלא בטעמא דמילתא בלבד, כר פרש הרמב"ם בהלכות מטמאי משקב ומושב:

הדרן עלך מסכת חגיגה

מסכת יבמות

פרק א

א

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם.

חמש עשרה נשים פוטרות לנתיקן. שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו שתי נשים ומת בלא בנים, שתייהן פטורות, שנאמר (ויקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרר לגלות ערוטה עליה, שאין תלמוד לומר עליה, אלא לתמך שאלו יבמתו שנאמר בה (דברים כה) יבמה יבא עליה, אם היא אשה אל אחותה, לא תקח. והוא הדין לשאר עריות שיש בהן כרת. ואין לי אלא היא, צרתה מנין, תלמוד לומר לצר. צרת צרתה מנין, תלמוד לומר לצרר. דמשמע לא תקח לא היא ולא צרתה ולא צרת צרתה.

ואלו הן, בתו, ובת בתו, ובת בנו, בת אשתו, ובת בנה, ובת בתה, כמו ונת כמו וכו'. בבתו מאנוסתו, וכן בת בתו ובת בנו, דאלו בתו מאשתו הינו בת אשתו. דכיון דכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה, לא שניא הימנו ולא שניא מאיש אחר. אבל בתו מאנוסתו לא נפיק מהאי קרא, דאשה על ידי קדושיין משמע, אלא נפקא מערות בת בנה או בת בתך (שם).

חמותו ואם חמותו, ואם חמיו כל אלו אסורות לו משום ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה, ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו, אחותו מאמו שנשאת לאחיו מאביו ומת, ואחות אמו וכן אחות אמו. שאין יבום אלא באחיו מן האב, דילפינן אהוה אהוה מבני יעקב, מה להלן מן האב אף על פי שאין מן האם, הכא נמי לא שניא.

ואחות אשתו, ואשת אחיו מאמו שמת ונשאה אחיו מאביו, שהיתה נכרית אצלו, ומת בלא בנים ונפלה לפניו ליבום. ואסורה לו לפי שהיתה תחלה אשת אחיו מאמו ואסורה לו עולמית, דכתיב (שם) ערות אשת אחיך, ודרשינן אחיך בין מן האב בין מן האם, ואשת אחיו שלא היה בעולמו כגון ראובן שמת בלא בנים, ונולד לו אח לאחר מיתה ושמו לוי, ויבם שמעון את אשתו ולו אשה אחרת, ומת בלא בנים, ונפלו שתייהן לפני לוי, שתייהן פטורות, לפי שאשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי בכרת, לפי שמעטה הפתוב מיבום לוי, שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו, שהיתה להם ישיבה אחת בעולם. הלכך קשמת ראובן, נאסרה על לוי אסור עולם כאשת אח שיש לו בנים. ואף על פי שעתה נפלה מכח נשואי שמעון שהיה בעולמו, אסורה לו מחמת ראובן. וכשם שהיא אסורה, כך צרתה אסורה.

וכלתו שמת בנו, ונשאה אחיו. וכלתו אסורה עליו אסור עולם ואפלו אחר שמת בנו, הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם.

וכלן אם מתו, או מאנו, או נתגרשו, או שנמצאו אילוניות, צרותיהן מתרות.

וכן אם מתו. כגון שמתה בתו קדם מיתת אחיו או שמאנה בו. ואף על פי שאין מאן אלא ביתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה, משכחת לה שמאנה בחיי אביה, כגון שהשיאה אביה לאחר ונתגרשה בעודה קטנה, ששוב אין לאביה רשות בה, ונשאת לאחי אביה בעודה קטנה, אז יוצאה במאן, דקרינן לה לקמן יתומה בחיי האב. ואם מאנה באחיו או נתגרשה ממנו, או נמצאה אילוניות שמקחה מקח טעות וכאלו לא היתה אשת אחיו מעולם, צרתה מתבטלת.

אילוניות. לשון איל, הזכר מן הצאן. וסימניה מפרשים, שאין לה שדים כנשים, ואין לה סימנים, וקולה עבה כאיש, ואין לה שפולי מעים כנשים, כלומר שאותו מקום אינו בולט מגופה כערות שאר הנשים.

ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילוניות או שמאנו:

ואי חסד יכול לומר וכו'. שכבר ילדו מאחר קדם שנשאו לאחיו, הלכך לאו אילוניות ניהו. ומאן נמי ליכא, שהרי גדולות הן, ואין ממאנת אלא קטנה. ותנא דידן דלא חשיב אמו בכלל הנשים שפוטרות צרותיהן, סבר לה כמאן דאמר שאין אדם נושא אנוסת אביו ומפפת אביו. אבל לדברי האומר נושא אדם אנוסת אביו ומפפת אביו, והיא הלכה, אפשר שתנשא אמו לאחיו מאביו, וכשמות בלא בנים נמצאת אמו נופלת לפני בנה ליבום, ונמצאו שש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, ואמו אחת מהן. וכן הלכה.

ב

ביצד פוטרות צרותיהן. היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו, ולו אשה אחרת, ומת, כשם שבתו פטורה שהרי אסורה לו, ואין שם אח אלא הוא, כך צרתה פטורה.

הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני היא דיש אח אחר ששתיקה מתרות לו, ואינו פטורות, שהרי יש כאן מצות יבום, ומתיבמת האחת והשני: פטורה, דכתיב (דברים כה) את בית אחיו, בית אחד הוא בונה ואין בונה שתי בתים. ואם יבם אחיו השני את צרת בתו, ולו אשה אחרת, ומת בלא בנים וחרזו ונפלו לפניו, כשם שצרת בתו פטורה שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון, כך צרת צרתה אשת אחיו השני האחרת פטורה שזו פטורה, שצרת ערוה פטרת צרתה, אפילו הן מאה אחים, והלכה צרת צרתה של בתו ונתיבמה לאחיו השלישי, ולו אשה אחרת ומת בלא בנים, שתיקה אסורות על זה. וכן לעולם.

ביצד אם מתו צרותיהן מתרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו, ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה, ואחר כך מת אחיו, צרתה מתרת להתבם. שהרי בשעת זקת יבום אינה צרתה. וכל היכולה למאן ולא מאנה, צרתה חולצת ולא מתיבמת:

וכל היכולה למאן. שהיא קטנה הערוה, ויכולה למאן ולא מאנה, ומת אחיו, הואיל וקדושיה אינו אלא מדרבנן וזקה שלה אינה אלא מדרבנן, אינה פטרת צרתה מן החליצה. ולהתבם אסורה, שנראית כצרת ערוה.

ג

שש עריות חמורות מאלו, מפני שנשואות לאחרים, צרותיהן מתרות.

שש עריות חמורות מאלו. ומה היא חמרא שלהן, שנשואות לאחרים, ואינו יכולות להנשא לאחיו של זה מאביו, ואם מתו בעליהן שהן נכרים אצל זה, צרותיהן מתרות לנשא לזה, שאין צרת ערוה אסורה אלא בנופלת לפניו ליבום מאחיו. ורבנו משה בר מימון פרש, אם נשאו בעברה לאחיו, ומת בלא בנים ונפלו ליבום לפניו, צרותיהן מתרות, שאין אלו צרות ערוה, הואיל ולא היו קדושים תופסין לאחיו באותן עריות.

אמו אינה יכולה להנשא לאחיו מאביו, שהרי היא לו אשת האב, לדברי האומר שאנוסת אביו אסורה. ולעיל פרשתי שאין כן הלכה, אלא אמו פטרת צרתה, שהיא יכולה להנשא לאחיו מאביו, ואשת אביו, ואחות אביו, ואחותו מאביו, ואשת אחי אביו, ואשת אחיו מאביו:

חשת אביו, חשת אחיו מאביו. [שהיה לו בנים] ואחות אביו, כלן אסורות לאחיו כמו שאסורות עליו, ואין בהם צד יבום על זה לעולם. ואם נשאים אחרים ולהם נשים אחרות ומתו, צרותיהן מתרות לנשא לזה. וכן אם נשא אותה אחיו בעברה ומת בלא בנים, צרותיהן מתרות.

ד

בית שמאי מתירין הצרות לאחים בית שמאי מתיירין. צרת ערוה להתבם לאחיו. דלית להו הך דרשה דלצרה, ובית הלל אוסרים. חלצו הצרות מן האחיו, בית שמאי פוסלין הצרות מן הכהנה שחליצתן חליצה, ובית הלל מכשירים שחליצתן שלא לצרה היתה, והרי היא כחולצת מן נכרי.

נתיבמו לאחיו, בית שמאי מכשירים אותן לכהנים אם נתאלמנו מיבמיהם, ובית הלל פוסלין שנבעלו לאסור להם, והנבעלת לאסור לה עשאה זונה, וזונה אסורה לכהן. אף על פי שאלו אוסרין ואלו מתירין, אלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלשא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי.

לא נמנעו. ואף על פי שבני הצרות שנתבמו קדברי בית שמאי ממזרים הם לבית הלל, שהרי באסור אשת אח הם עליהם ואשת אח בכרת, ובני חייבי פריית ממזרים הם, אף על פי כן לא נמנעו בית הלל מלשא נשים מבית שמאי, לפי שהיו מודיעים להם אותן הבאות מן הצרות ופורשין מהן.

כל הטהרות וההטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין, לא נמנעו עושיין טהרות אלו על גבי אלו:

אלו על גבי אלו. משאילים עליהם אלו לאלו. ובגמרא פריך אהא דתנן בית שמאי מתירין את הצרות לאחים ובית הלל אוסרים, קרי כאן לא תתגודדו, לא תעשו אגודות אגודות. ומשני, כגון בית דין אחד בעיר אחת, פלג מורים כבית שמאי ופלג מורים כבית הלל. אבל שני בתי דינים בעיר אחת, וכל שכן שני בתי דינים בשתי עירות, לית לן בה.

פרק ב

א

ביצד אשת אחיו שלא היה בעולמו פוטרת צרתה. שני אחים, ומת אחד מהם, ונולד להן אב ומצאה זקוקה לים, ועליו אסורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ולו אשה אחרת, ומת בלא בנים, הראשונה היא אשת הראשון. שפלה לפניו כבר פעם אחת יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשניה משום צרתה.

עשה בה זה שמת מאמר פרוש שקדשה בכסף. וביבמה קדושין של כסף אינם קדושין גמורים אלא מדברי סופרים, שאין היבמה נקנית לים להיות כאשת איש גמורה עד שיבא עליה ומת וזה לא הספיק לכנסה עד שמת, השנייה חולצת ולא מפטרה משום צרת ערוה, דלאו צרתה ממשי היא ולא מתיבמת משום דמאמר קונה מקצת והוא לה צרת ערוה במקצת. וכל מקום שאין שם קדושין גמורים חולצת ולא מתיבמת:

ב

שני אחים ומת אחד מהן, ויבם השני את אשת אחיו, ואחר כך נולד להן אב, ומת המיבם, הראשונה יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשניה משום צרתה. עשה בה מאמר, ומת, השנייה חולצת ולא מתיבמת. רבי שמעון אומר, מיבם לאיזו מהן שירצה, או חולץ לאיזו מהן שירצה:

מיבם לאיזו שילכה. ופוטרת חבירתה. ולא אעשה בה מאמר קאי, אלא ארישא קאי דקתני הראשונה אסורה וכו', וקאמר רבי שמעון כיון שכשנולד כבר נתיבמה, ולא היתה על זה בזיקת נשואי אחיו הראשון מעולם, מתרת לו. ואין הלכה כרבי שמעון.

ג

בכלל אמרו ביבמה. כל שהיא אסור ערוה, לא חולצת ולא מתיבמת צרתה, וכל שכן היא. וכן אילונית, דכתיב (דברים כה) אשר תלד, פרט לאילונית. וכן אשת סריס חמה ואנדרוגינא, לא חולצת ולא מתיבמת, שצאמר (שם) ובן אין לו, פרט לאלו שאין ראוי להיות להם בנים. ואשת גר ואשת עבד משחרר, לא חולצות ולא מתיבמות, שאין אמה לגרים ולא לעבדים. אבל עקרה וזקנה, או חולצות או מתיבמות. אסורה אסור מצוה, ואסור קדשה, חולצת ולא מתיבמת. אחותה של ערוה שהיא יבמתה פשיטא ויבמה. כגון שפלו לו שתי אחיות משני אחיו, והאחת אסורה עליו משום ערוה, כגון שהיא חמותו או פלתו, חולצת או מתיבמת דהשתא לא פגע באחות זקוקתו, משום דערוה לאו זקוקתו היא:

ד

אסור מצוה, שניזות מדברי סופרים.

שניזות. לעריות. שגזרו סופרים עליהם. ונקראו אסור מצוה, שמצוה לשמע דברי חכמים. ואלו הן, אם אמו ואין לה הפסק, ואם אבי אמו בלבד, ואם אביו ואין לה הפסק, [ואם אבי אביו], ואשת אבי אביו ואין לה הפסק, ואשת אבי אמו בלבד, ואשת אחי האב מן האם, ואשת אחי האם מן האב, וכלת בנו ואין לה הפסק, וכלת בתו, ובת בת בנו, ובת בת בתו, ובת בת בנו, ובת בת בתו, ובת בת בתו, ואם אב אשתו, ואם אב אשתו, ואם אב אשתו, ואם אב אשתו.

אסור קדשה, אלמנה לכהן גדול שמת אחיו ההדיוט ונפלה אשתו לפניו, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כגון שעבר אחיו המת ונשא גרושה וחלוצה, וכשמת צריכה חליצה, שהרי תפסו לו בה קדושין משום דקדושין תפסין בחיבי לאוין. אבל יבומי לא, שהרי היא אסורה לו. ולפטרה בלא כלום אי אפשר, דלא אלים לאו למפטרה, דילפינן לה מאחות אשה שהיא בכרת, ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל לנתיני וממזר:

ה

מי שיש לו אב מכל מקום ואפלו ממזר, זוקק את אשת אחיו ליבום, ואחיו לכל דבר לירשו ולהטמא לו, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. מי שיש לו בן מכל מקום, פוטר אשת אביו מן היבום, וחיב על מכתו ועל קללתו, ובנו הוא לכל דבר, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית:

שפחה ונכרית. ולדה בתרה אזיל, דכתיב בשפחה (שמות כא) האשה וילדיה תהיה לאדניה. ובנכרית כתיב (דברים ז) כי יסיר את בנה מאחרי, ומדלא כתיב כי יסיר, שמע מנה הכי קאמר, בתר לא תתן לבנו, כי יסיר בעל בתר את בנה שתלד לו בתר מאחרי, אבל אבתו לא תקח לבנה לא מהדר, שאין הבן הבא מן הנכרית קרוי בנה אלא בנה:

ו

מי שקדש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קדש ואסור בשתייהן, משום דכל חדא וחדא איכא למימר זו אחות אשה, נותן גט לזו וגט לזו. מת, ולו אב אחד, חולץ לשתייהן דלא ידע איזו היא יבמתו. ומחלץ לחדא וליבומי לא ידך, לא אפשר, דאחות חלוצתו היא.

ואסורה לו מדרבנן בסייה. ויבומי ברישא נמי לא, דדלמא לא זו היא יבמתו וקפגע באחות זקוקתו דהויא פאשתו. הוי לו שנינים, אחר חולין תחלה לאמת ואחר מליבם והשני אם רצה ליבם לשניה מיבם, שאם זו יבמתו שפיר, ואם אחותה היא, לא פגע באחות זקוקתו, משום דחליצה דהך אפקעתא לדיקה.

קדמו וננסו קדם שנמלכו בבית דין, אין מוציאין מידם משום דכל חד וחד אמר, אגא שפיר נסבי. ואי נמי הוי איפקא, שהראשון שנסה ליבום כנס אחות זקוקתו, ההיא שעתא הוא דעבד אסורא, ומשבא אחיו ויבם את השניה שהיא יבמתו, פקעא זקתה למפרע מאידך:

ניתן להשיג את הגליון במאגר העלונים הממוחשב של 'דרשו', וכן במייל -

2711526@GMAIL.COM

את כללי העריכה ניתן לראות במבוא לגליון 1 - פסח תשפ"ג

הארות הערות ותיקוני טעויות יתקבלו בברכה

כמו"כ ניתן להשיג את הגליון 'חומש רשי"י משולב'

כל הזכויות שמורות. © ניתן להעתיק ולהפיץ ללא כוונת רווח.